104077 ـ روزۀ نذر بر عهده‌اش مانده؛ آیا می‌تواند این روزه را همراه با رمضان بگیرد؟

سوال

روزۀ نذری داشته‌ام که باید انجامش دهم؛ آیا جایز است که این روزه را همراه با رمضان به جای آورم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

وفا کردن به نذر طاعت و نیکی واجب است، مانند آنکه نذر کند یک یا دو روز یا بیشتر روزه بگیرد، زیرا پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: هر کس نذر کند که طاعت الله را انجام دهد پس او طاعتش را انجام دهد به روایت بخاری (۶۳۱۸).

این نذر اگر معین به وقت باشد باید به آن در همان وقتش وفا شود، مثلا اگر کسی نذر کند که سه روز اول ماه را روزه بگیرد باید به همین صورت روزه بگیرد و اگر مطلق و غیر معین بود می‌تواند آن را در هر وقت که می‌خواهد انجام دهد به جز در رمضان و دو روز عید فطر و قربان و ایام تشریق.

در رمضان جایز نیست زیرا زمان رمضان مشغول به روزۀ فرض است و برای همین درست نیست که در آن روزۀ دیگری بگیرد.

و در روزهای عید و ایام تشریق جایز نیست زیرا از روزه گرفتن در آن نهی شده است زیرا بخاری (۶۲۱۲) از زیاد بن جُبیر روایت کرده که گفت: همراه با ابن عمر بودم که مردی از او پرسید: نذر کرده‌ام که تا زنده‌ام هر روز سه شنبه یا چهارشنبه را روزه بگیرم اما این بار موافق با روز [عید] قربان شده است. ابن عمر فرمود: الله امر به وفای به عهد کرده و از روزه گرفتن در روز قربان نهی شده‌ایم پس دوباره سوالش را تکرار کرد و ابن عمر همان سخن را گفت و بر آن نیفزود.

حافظ ابن حجر می‌گوید:اجماع بر این منعقد شده که روزه گرفتن در روز عید فطر و قربان جایز نیست؛ نه روزۀ مستحب و نه روزۀ نذر.

بخاری (۱۹۹۸) از عایشه ـ رضی الله عنها ـ و از سالم از ابن عمر ـ رضی الله عنهما ـ روایت کرده که گفتند: برای روزه گرفتن در ایام تشریق اجازه داده نشده مگر برای کسی که [در حال حج است و] قربانی نیافته.

علما در این باره هشدار داده‌اند که در رمضان روزه‌ای دیگر صحیح نیست مگر روزۀ خود رمضان:

امام نووی ـ رحمه الله ـ در المجموع (۶/ ۳۱۵) می‌گوید: شافعی و اصحاب وی ـ که رحمت الله بر آنان باد ـ می‌گویند: رمضان خاص روزهٔ رمضان است و روزهٔ دیگری در آن صحیح نیست، پس اگر حاضر یا مسافر یا بیمار [که اجازه دارند روزه نگیرند] نیت روزهٔ کفاره یا نذر یا قضا یا تطوع کردند یا به طور مطلق نیت روزه کردند [نه روزهٔ رمضان] نیتشان صحیح نیست و روزه‌اش نه به نیتی که کرده و نه به جای روزهٔ رمضان درست نخواهد بود.

ابن قدامه ـ رحمه الله ـ در المغني می‌گوید: مسافر اجازه ندارد در ماه رمضان روزه‌ای دیگر مانند نذر یا قضا انجام دهد زیرا اجازهٔ افطار برای رخصت و آسان‌گیری بوده و اگر خودش نخواهد بر خود آسان گیرد لازم است که به اصل [یعنی روزهٔ خود رمضان] برگردد. پس اگر روزه‌ای غیر از رمضان را نیت کند روزه‌اش نه به جای روزهٔ رمضان و نه برای آن نیتی که کرده درست نیست. این قول صحیح در مذهب و قول اکثر علما است.

و همچنین (۱۳/ ۶۴۵) می‌گوید:

اگر بگوید: بر من است که برای الله یک ماه را روزه گیرم، سپس ماه رمضان را هم به نیت نذر و هم نیت رمضان روزه بگیرد جایز نیست، مانند آنکه اگر نذر کند دو رکعت نماز بخواند اجازه ندارد نماز صبح را هم به عنوان نذر و هم به عنوان نماز صبح به جای آورد.

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید: «برای کسی که روزه نذر کرده اگر آن را به شرطی معلق کرده واجب است که آن را در همان مدتی که شرط کرده انجام دهد و تاخیر نکند. مثلا اگر گفت: هرگاه الله مرا از این بیماری شفا دهد بر من نذر است که سه روز روزه بگیریم، سپس شفا یافت واجب آن است که روزه را سریع انجام دهد و تاخیر نکند، زیرا الله متعال می‌فرماید:

وَمِنْهُم مَّنْ عَاهَدَ اللّهَ لَئِنْ آتَانَا مِن فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ (۷۵) فَلَمَّا آتَاهُم مِّن فَضْلِهِ بَخِلُواْ بِهِ وَتَوَلَّواْ وَّهُم مُّعْرِضُونَ (۷۶) فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ

[توبه: ۷۵ ـ ۷۷]

(و از آنان کسانی‌اند که با الله عهد کرده‌اند که اگر از کرم خویش بر ما عطا کند قطعا صدقه خواهیم داد و از درستکاران خواهیم شد (۷۵) پس چون از فضل خویش به آنان عطا کرد بدان بخل ورزیدند و به حال اعراض روی گرداندند (۷۶) در نتیجه به سزای آنکه با الله خلف وعده کردند تا روزی که او را دیدار می‌کنند نفاق را در دل‌هایشان برقرار ساخت).

اما نذری که معلق به شرط نیست مثلا شخصی خواست خودش را مجبور به روزه کند برای همین گفت: نذر است بر من که سه روز را روزه بگیریم، بدون آنکه آن را به سببی معلق کند، برای این شخص نیز واجب است که مبادره کند و آن را فورا انجام دهد اما نه مانند وجوب شخص اول. برای همین اگر رمضان آمد و او روزهٔ نذرش را نگرفته مشخص است که باید

نخست روزۀ رمضان را انجام دهد و هرگاه رمضان به پایان رسید روزۀ نذرش را انجام می‌دهد اما اگر در رمضان روزۀ نذر را به جای آورد نه روزۀ نذرش درست است و نه روزۀ رمضانش. شخصی سه روز روزۀ نذری دارد و به جایش سه روز در ماه رمضان روزۀ نذر گرفت، حال کارش چگونه است؟ این روزه نه برای نذرش درست است و نه برای رمضان. برای نذرش درست نیست چون وقت رمضان یک وقت تنگ و محدود است و روزۀ دیگری جز روزۀ رمضان در آن درست نیست و اما اینکه این روزه برای رمضانش هم حساب نمی‌شود برای این است که او نیت روزۀ رمضان نکرده و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: کارها به نیت‌ها وابسته است و هر کس چیزی را به دست می‌آورد که نیت کرده است (اللقاء الشهري: ۴/ ۵۲).

حاصل آنکه: ماه رمضان تنها برای روزۀ فرض خود رمضان است و روزۀ دیگری در این ماه جایز نیست، نه روزۀ مستحب و نه روزۀ نذر، نه برای مسافر و نه برای حاضر، چنانکه تشریک نیت (انجام روزه به دو یا چند نیت) نیز در این ماه جایز نیست که مثلا نیت فرض و نذر را با هم انجام دهد زیرا این دو عبادت هر دو مقصود هستند و با یک نیت نمی‌توان هر دو را انجام داد.

بنابراین برای شما جایز نیست که روزۀ نذر را در رمضان یا همراه با روزۀ رمضان انجام دهید.

والله اعلم.